SWEDISH PHRASEOLOGY VS ROMANIAN PHRASEOLOGY

Åsa Apelkvist, University of Bucharest

Abstract: The criteria for identifying the kernel of phrasemes (expresie idiomatică and locuțiune in Romanian, idiom in Swedish), as well as their delimitation to other classes of phrasemes, differ a lot, not only when it is about comparing two or more languages, but also in the phraseological research within one and the same language. A profound investigation of the differences and similarities in phraseological research is one of the major conditions for a comparative or contrastive analysis to be as correct and serious as possible. This article deals with some of the most important differences between Swedish and Romanian regarding the phraseology as well as the typology of the languages in question.

Keywords: phraseme, idiom, contrastive research, phraseology, Romanian, Swedish.

Criteriile de identificare a nucleului frazeologic (*expresie idiomatică* şi *locuțiune* în limba română, respectiv *idiom* în limba suedeză), precum și delimitarea lor față de alte clase de unități frazeologice diferă mult, nu numai atunci când comparăm diverse limbi, ci și când este vorba despre una şi aceeaşi limbă.

O investigație mai aprofundată asupra deosebirilor și asemănărilor în cercetarea frazeologiei (criterii de delimitare, tradiții, structura limbii, definiții, clasificări) este condiția pentru ca analiza comparativă sau contrastivă să fie cât mai corectă și mai serioasă. În plus, dacă limbile cercetate au o structură de bază foarte diferită, nu este suficient, pentru a putea găsi echivalente funcționale, să ne concentrăm exclusiv asupra unităților frazeologice propriu-zise.

Această comunicare abordează câteva aspecte care, într-o perspectivă contrastivă de investigare a limbilor suedeză și română, sunt de o importanță deosebită. Vom pune accentul, pe de o parte, pe diferite probleme sau dificultăți legate de delimitarea unităților frazeologice și de tipologia lor în fiecare limbă în parte și, pe de altă parte, pe deosebirile pe care le prezintă fiecare dintre limbile studiate, deosebiri care pot influența într-un mod decisiv rezultatul unei abordări comparative în domeniul respectiv.

Mulți cercetători români (de exemplu, Copceag 2001: 140-141; Cernea 2009: 119) atrag atenția asupra dificultăților în clasificarea și sistematizarea frazeologiei române. Din acest motiv, Copceag (*ibid.*) consideră drept criteriul cel mai accesibil și cel mai adecvat în acest sens listarea alfabetică, cu definițiile și descrierea caracteristicilor specifice[1]. Cernea (2009: 120) propune o altă încercare de clasificare, bazată pe un minim de patru caracteristici, conform căreia toate unitățile frazeologice:

* sunt *combinații* de cuvinte;
* au un *sens unitar*, altul decât suma sensurilor elementelor constitutive;
* sunt *izolate* semantic și gramatical de restul comunicării;
* au *stabilitate* în limba română.

Unitățile frazeologice care înglobează toate aceste caracteristici sunt: locuțiunile, expresiile, proverbele, zicătorile, maximele (aforisme, sentințe), formulele și clișeele, citatele celebre (Cernea 2009: 22). Primele din aceste clase sunt unități exemplare în limba

[1] Lingvistul este de părere că „[…]sistematizarea frazeologiei române are, în cele mai multe cazuri, un caracter fragmentar în sensul că numai câteva clase din unitățile frazeologice sunt definite și analizate.“ („[…]die Systematisierung der rumänischen Phraseologismen […] in der Regel einen fragmentarischen Charakter [hat], in dem Sinne, dass nur einige aus der Menge der phraseologischen Fakten ausgewählte Klassen von Wortverbindungen definiert und analysiert werden.“) (Copceag 2001: 142).

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

română. Pentru o diferențiere internă se mai adăugă alte criterii de distingere (Cernea 2009: 36-37 şi 65). Aceste criterii au un caracter particular care la unele unități sunt prezente, la altele absente.

Dimitrescu (1958: 32) defineşte locuţiunea ca o unitate de cuvinte mai mult sau mai puțin fixă, cu sens global determinat, care, din punct de vedere gramatical, constituie o parte de vorbire[2]. Din această definiție reiese că locuţiunea îndeplinește atât un criteriu semantic, cât şi unul morfosintactic. În Gramatica Academiei Române (**GLR** I 2009) acest tip de unitate frazeologică este clasificat în opt categorii diferite în funcție de valoarea morfologică a termenului cu care se echivalează locuţiunea: adjectivale, adverbiale, substantivale, conjuncționale, verbale, prepoziționale, pronominale și interjecționale[3]. În frazeologia limbii române, lingviştii au încercat să separe termenul de „expresie" de acest grup central de unități frazeologice. Cele două noțiuni prezintă cel puţin o asemănare definitorie: ambele sunt grupuri de cuvinte frazeologice cu sens unitar, relativ independent, care nu rezultă din sensurile componentelor luate separat sau individual. Însă, chiar dacă expresiile sunt „îmbinări de cuvinte încărcate cu conţinut afectiv, proprii unei anumite limbi", această caracteristică nu este o trăsătură decisivă a expresiilor, deoarece şi anumite locuţiuni sunt expresive (Dimitrescu 1958: 62, 67). Prin faptul că locuţiunile alcătuiesc, şi din punct de vedere semantic şi gramatical, o unitate, ele nu sunt însă sinonime (Dimitrescu 1958: 58). Acest prim efort depus în cercetarea frazeologică românească, şi anume încercarea de a face o distincție între cele două noțiuni, încă nu s-a încheiat. Un consens asupra unei definiții clare precum şi asupra categoriei în care ar trebui să fie integrate fiecare, pare să nu fie încă atins (cf. Colţun 2000; Cernea 2009: 119-120).

Mărănduc (**DELS** 2010: 22) utilizează drept criteriu de distingere a unei expresii analizabilitatea acesteia. Dacă componentele unei locuţiuni şi-au pierdut complet autonomia semantică – ceea ce, în distorsiunile lor semantice, este evident prin faptul că acestea conțin adesea cuvinte care în mod izolat nu mai sunt folosite și care au devenit opace (componente unice)[4] – componentele unei expresii şi-au pierdut numai parțial autonomia semantică (**DELS** 2010: 20-22). Pe lângă aceasta, o locuţiune conține deseori anomalii morfosintactice (cf. Copceag 2001: 144-147), ceea ce, conform cercătoarei Mărănduc, nu se întâmplă în cazul unei expresii. În plus, expresiile pot varia – de exemplu, prin înlocuirea unei componente cu un sinonim – și pot chiar forma o propoziție. Există, de asemenea, şi cazuri în care cel puțin o componentă a unei expresii are o semnificație figurativă (**DELS** 2010: 23-24).

Mulți cercetători din domeniul frazeologiei (de exemplu, Groza 2005: 27) atrag atenția asupra faptului că structura unei locuţiuni este fixă sau stabilă (*frozen*), prin urmare locuţiunile nu permit transformări, structura lor rămânând nealterată şi îngheţată, şi anume nu pot interveni schimbări de topică în structura lor, nu poate fi schimbată diateza activă în diateză pasivă, nu sunt permise extensii și omisiuni sau schimbări de număr. Pe deasupra, spre deosebire de expresii, din locuţiuni se pot forma derivate, ceea ce în cazul expresiilor nu este permis (cf. Dimitrescu 1958: 65).

Cernea (2009: 198-203) prezintă detaliat dezbaterea din cercetarea românească privind încercările de-a distinge între cele două unități frazeologice esențiale, respectiv locuţiune şi expresie. Lingvista se referă la faptul menționat și de Dimitrescu (1958) că structura morfosintactică internă a unei expresii poate fi analizată, spre deosebire de o

[2] Această definiție este şi în prezent deseori citată în studiile de specialitate.

[3] A se vedea, de asemenea, referința lui Mărănduc (DELS 2010: 17) la ediția din GLR din 2005, unde ultimele două categorii (pronominale și interjecționale) nu sunt încă incluse (să reţinem că dicționarul ei a fost publicat în 2010!).

[4] Cf. GLR I (2009: 9).

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

locuţiune, unde acest lucru nu se întâmplă; ea reliefează, de asemenea, şi faptul că subiectul, predicatul, obiectul direct şi determinaţii pot fi separaţi sau distinşi într-o unitate de cuvinte precum *a-şi lua inima în dinţi*[5] (Cernea 2009: 198).

Concluzia la care s-a ajuns în cercetarea românească până în momentul actual şi care a fost susţinută de o mare majoritate a lingviştilor este aceea că nu se poate realiza o delimitare precisă între cele două unităţi frazeologice şi că există cazuri când ele pot fi interpretate atât ca locuţiuni, cât şi ca expresii (cf. Copceag 2001; Cernea 2009; Boroianu 1974; Dimitrescu 1958; Groza 2005).

În cercetarea suedeză nu există, până în ziua de astăzi (neluând în considerare definiţiile din diverse dicţionare), decât puţine încercări de tipologie sau de clasificare. Sköldberg (2004: 3-4) face o disociere asemănătoare celei din cercetarea românească cu privire la nucleul unităţilor frazeologice şi deosebeşte între *lexikaliserade fraser* („unităţi lexicalizate")[6] şi *idiom*. Acest ultim termen din limba suedeză (a se observa că, în limba germană, este folosită tot noţiunea de *Idiom*) nu are un corespondent în limba română. În distincţia făcută în limba suedeză, prin „idiom" se înţeleg unităţi frazeologice care sunt caracterizate prin polilexicalizare, caracter fix şi „idiomatizare". O unitate frazeologică are un anumit grad de idiomatizare dacă sensul unităţii nu reiese din semnificaţia cuvintelor luate separat.[7] Prin urmare, atât locuţiunile, cât şi expresiile pot constitui un „idiom", însă nu toate expresiile sau locuţiunile sunt un „idiom", deoarece clasificarea românească se bazează, în parte, pe alte criterii decât cea din frazeologia suedeză (sau germană).

În definiţia lui Sköldberg (2004), o *unitate lexicalizată* este asemănătoare unei locuţiuni, fiind o combinaţie „îngheţată" de cuvinte într-o structură convenţională care are, în primul rând, o funcţie gramaticală sau conectivă. Sensul global al combinaţiei de cuvinte nu este acelaşi ca şi sensul componentelor luate separat. În afară de aceasta, astfel de unităţi prezintă patru caracteristici comune:

- ★ au o prosodie conectivă (*sammanfattningsaccent*);
- ★ componentele individuale nu pot fi înlocuite cu alte cuvinte;
- ★ componentele nu pot fi declinate/conjugate decât în mod limitat;
- ★ componentele nu pot varia decât foarte rar, dar nu şi în privinţa topicii.

Drept exemplu de *unitate lexicalizată* Sköldberg (2004: 28) menţionează *i alla fall* (în orice caz) cu sensul global *totuşi*. Pentru a diferenţia între *unităţi fixe* (*fasta fraser*) şi *idiom* Sköldberg (2004: 4) susţine că, cel mai adesea, *idiomurile* sunt figurative. În funcţie de măsura în care cele şapte criterii de mai jos sunt împlinite, Sköldberg distinge între un *idiom* prototipic şi unul non-prototipic. Un *idiom* prototipic împlineşte toate criteriile de mai jos[8]:

- este, în mod normal, alcătuit dintr-o frază sau dintr-o parte de propoziţie, uneori o întreagă propoziţie sau chiar o întreagă frază;
- este construit din unităţi lexicale care prezintă, prin ele însele, o anumită structură morfologică şi care aparţin unei construcţii sintactice;
- are o structură relativ fixă;
- luat ca întreg are o semnificaţie figurativă;
- are o semnificaţie care nu reiese complet din semnificaţia fiecărei componente luate în parte;

[5] Exemplul este din Pană Dindelegan (1991: 8) care dezbate intens această caracteristică privind structura internă a unităţilor frazeologice. Conform lingvistei, toate unităţile frazeologice care au o structură internă clară nu sunt locuţiuni.

[6] Allén (1973: 24) trage atenţia asupra faptului că termenul suedez fras este confuz, deoarece are mai multe sensuri în limba suedeză, iar unicul sens lingvistic menţionat în SAOB este cel prozodic.

[7] Pentru o explicaţie mai detaliată a termenului idiomatizare, vezi mai jos.

[8] Cf. Sköldberg (2004: 275).

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

- nu are, în primul rând, o funcție gramaticală sau conectivă;
- este instituționalizat[9].

Un exemplu de *idiom* prototipic, care împlinește toate criteriile, este, în suedeză, *väcka ont blod* „a trezi sânge rău“ 'a trezi sentimente de nemulțumire, de ostilitate'.

Un *idiom* mai puțin prototipic poate fi constituit, de exemplu, dintr-o frază întreagă sau dintr-o unitate care nu conține decât parțial un sens figurativ[10]. Există, însă, şi alte unități de cuvinte care prezintă toate criteriile mai sus menționate, dar, cu toate acestea, nu sunt considerate *idiomuri* prototipice, cum este cazul lui *ris och ros* „trandafir și băț“ (se spune despre acțiuni blamabile [băț] respectiv acțiuni lăudabile [trandafir]). Această unitate de cuvinte și altele asemănătoare nu se încadrează, însă, conform lui Sköldberg (2004: 26-27), în clasa *idiomurilor*, deoarece aparține unei clase specifice, și anume clasa *perechilor de cuvinte* (*ordpar*)[11].

Tipologia lui Sköldberg (2004: 31-35) se bazează pe două criterii principale: gradul de „fixitate" și gradul de derivabilitate semantică. Colocațiile sunt excluse din clasele de unități frazeologice, fapt care este pus, pe bună dreptate, sub semnul întrebării de către Skog-Södersved & Malmqvist (2007: 319)[12]. Sub termenul-umbrelă de *unitate fixă* (*fast fras*), Sköldberg distinge două grupe: unități frazeologice al căror sens poate fi derivat din componentele individuale (sued. *härledbar betydelse*, rom. *derivabile semantic*) și unități al căror sens nu poate fi derivat din componentele unităților (sued. *icke härledbar betydelse*, rom. *nederivabile semantic*). Ambele clase sunt împărțite în două subcategorii: subcategoria celor care sunt echivalente, ca funcție sintactică, unei fraze și subcategoria celor care nu sunt echivalente unei fraze. În prima subcategorie, și anume a acelor unități echivalente unei fraze, sunt încadrate *wellerismele* (sued. *talesätt, wellerism)*[13]*, clișeele* și *citatele celebre* (sued. *bevingade ord*, germ. *geflügelte Worte*). În a două subcategorie nu există decât o singură clasă, și anume clasa *perechilor de cuvinte* (sued. *ordpar*).

În categoria de unități fără semnificație derivabilă se încadrează, pe de o parte, proverbele care sunt echivalente unei fraze și, pe de alte parte, patru clase de unități echivalente unei propoziții: *lexikaliserad fras, idiom, lexikaliserad liknelse* (comparație lexicalizată), *kinegram* (unitate care exprimă gesturi)[14]. Tipologizarea acestora este făcută după criterii semantice și structurale.

Un *idiom* se distinge prin figurativitate: „În majoritatea cazurilor, un *idiom* [are] un conținut figurativ, și anume acesta este metaforic, metonimic etc."[15] (Sköldberg 2004: 33). Din această tipologie reiese că numai un *idiom* care presupune o idiomatizare totală este clasificat ca *idiom*. În această privință, definiția lui Sköldberg se deosebește de definiția dată

[9] Conform lui Sköldberg (2004: 23) o unitate frazeologică este instuționalizată dacă mulți vorbitori ai unei comunități lingvistice sunt familiari cu ea, o folosesc și știu că unitatea are o semnificație frazeologică.

[10] Precum, de exemplu, komma/hamna på efterkälken „a ajunge la sania din urmă " 'a ajunge, într-un concurs sau o situație asemănătoare, într-o poziție nefavorabilă'. Locutiunea prepozițională på efterkälken (la sania din urmă) are un sens reinterpretat.

[11] În limba germană găsim termenii Wortpaar (cf. Fleischer 1997, [Palm Meister] Palm 1997), Zwillingsformel respective Paarformel (cf. Burger 2010).

[12] Prin noțiunea colocație (kollokation, în suedeză, Kollokation, în germană și collocation, în engleză) se înțelege o subclasă a unităților frazeologice. Acest termen este bine cunoscut în multe limbi – în germană, în engleză, în franceză, în suedeză –, dar în cercetarea românească nu a obținut încă o poziție stabilă și este rareori folosit (cf. Harhătă 2012). Groza (2005: 44), care parțial preia terminologia franceză, folosește acest termen pentru a denumi grupuri de cuvinte cu valoare denotativă, cu toate că, uneori, îl folosește și ca sinonim pentru locuțiune.

[13] Un wellerism sau talesätt (Sagwort în limba germană) este o formă specială a proverbului. O parte din acesta exprimă o acțiune, pe când cealaltă parte exprimă un comentariu la acțiune respectivă.

[14] Termenul „lexikalisierte Phrase" corespunde aproximativ clasei de frazeologisme nonidiomatice, respectiv slab idiomatizate, numite de Burger (2010: 38) Kollokationen.

[15] „har de flesta idiomen ett figurativt innehåll, dvs. de är metaforiska, metonyma etc."

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

în dicționarul editat de Academia Suediei (**SO** 2010), în care și o unitate cu idiomatizare parțială este considerată tot *idiom*, precum, de exemplu, *fattig som en kyrkråtta* „sărac ca un șobolan de biserică“ 'foarte sărac'. Cercătoarea este conștientă de faptul că o limită clar definită între mai multe categorii (de exemplu între *citat celebru* și *idiom*) nu poate fi trasată, astfel că, din acest punct de vedere, ea susține aceeași părere ca mulți cercetători în domeniu (cf. Fleischer 1997: 123; Burger 2010: 14).

Într-o tipologie făcută în cadrul unui dicționar frazeologic, Clausén & Lyly (1995) disting între combinația de cuvinte productive și combinaţia de cuvinte fixe. Dintre aceste două tipuri de combinaţii, cea din urmă este demnă de atenție pentru lucrarea de față. Conform acestor cercătoare, combinațiile fixe sunt: (1) colocații închise (*slutna kollokationer*) – care se deosebesc de colocațiile deschise (*öppna kollokatione*r), acestea din urmă fiind unități care, din punct de vedere sintactic, sunt productive; (2) clișee; (3) combinații comunicative (*samtalsfraser*) și (4) așa-numita *idiom-cluster*, în care pot fi identificate trei grupe diferite: *unitatea comparativă* (*liknelse*), *idiomul* și *wellerismul*.

Într-o etapă ulterioară, Clausén (2005: 55) modifică tipologia propusă în 1995 luând ca punct de plecare două funcții diferite: funcția informativă și funcția pragmatică. Sub unitățile cu funcție informativă se găsește *idiomul*, împreună cu cele două clase menționate mai sus (unitățile comparative și wellerismele). Prin unitățile informative sunt transmise informații și conținuturi noi, pe când prin unitățile pragmatice nu se transmit, în mod normal, informații noi, ci ele sunt folosite numai pentru menținerea și stabilirea contactelor sociale (Clausén 2005: 56). Un *idiom* se deosebește de celelalte clase prin faptul că conține cel puțin o metaforă. Pentru definiția unei colocații închise, Clausén (2005: 57 f.) abordează o teorie bine cunoscută în tradiția germană (cf. Hausmann 2004) a colocaţiilor, și anume teoria sintactico-lexicală (*systemorienterad kollokationsteori*). Conform acestei teorii, o colocație este o combinație caracteristică și specifică de două cuvinte care constituie o combinație fixă atât din punct de vedere sintactic, cât şi lexical. O colocație deschisă ar fi, de exemplu, *tömma ett glas* „a goli un pahar“, pe când *blåsa glas* „a sufla sticlă" este o colocație închisă, deoarece este fixă atât din punct de vedere lexical, cât și semantic.

Cert este că acest fenomen eterogen de unități frazeologice ridică nenumărate probleme. Lingviștii sunt, însă, de acord într-o singură privință: nu se poate face o delimitare riguroasă între diferitele clase existente. Dat fiind că limba este dinamică, o astfel de delimitare nu este nici posibilă, dar nici dezirabilă (cf. Cernea 2009: 119-120). Conform lui Hristea (1984: 138) toate unitățile frazeologice au în comun faptul că sunt combinații fixe de două sau mai multe cuvinte cu un sens uniform. Potrivit acestei definiții, în limba română s-au cristalizat, în primul rând, două clase mari: locuţiuni și expresii, adesea numite și expresii idiomatice. În frazeologia românească, însă, clasei locuţiunilor i-a fost acordată cea mai mare atenție (Copceag 2001: 142).

O dificultate frapantă și greu de depăşit într-o lucrare comparativă care ia în considerare limbile suedeză și română rămâne, fără îndoială, sensul diferit pe care îl primește în cele două limbi cuvântul de origine greacă *idiom*, respectiv *idiomatic*. În limba suedeză, *idiomatic* se referă la o pierdere parțială de transparență semantico-morfologică a unui cuvânt sau a unei combinații de cuvinte[16], pe când în română acest termen este definit, în **MDA** (2010: 1104), de exemplu, astfel: „care aparține unui idiom“, idiom însemnând limbă, dialect sau grai. Prin urmare, o *expresie idiomatică* nu este echivalentă cu noțiunea *idiom* în limba suedeză[17].

[16] Sensul este același în limba germană, vezi: http://www.duden.de/rechtschreibung/Idiomatisierung (17.12.2012).

[17] Vezi Groza (2005: 36) care explică idiomatic cu acest sens de „specific unei limbi date“ sau Hristea (1984b: 143) care folosește și termenul idiotism.

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

Cum am văzut mai sus, punctul de plecare în clasificarea lui Sköldberg îl constituie identificarea celor două criterii frazeologice: polilexicalizarea și idiomatizarea, în vreme ce în frazeologia română criteriul principal este, așa cum afirmă Copceag (2001: 136-137), cel al stabilităţii sau fixităţii.[18] Aceasta înseamnă că, dacă criteriile de polilexicalizare și idiomatizare sunt fundamentale pentru o lucrare constrastivă, apare o diferență (oarecum exagerată), la nivel frazeologic, de exemplu între locuțiunea din limba română *a avea tupeu* și *idiomul* suedez *ha mage att göra ngt* „a avea stomac de-a face ceva“ (ambele având același sens de 'a îndrăzni'). Locuțiunii din limba română îi lipsește criteriul de idiomatizare, și anume sensul locuțiunii poate fi derivat din componentele individuale, pe când în suedeză acest lucru nu se poate face.

Pe lângă diferențele în definirea termenilor principali sau în determinarea criteriilor pentru delimitarea obiectului de studiu în frazeologie, găsim și diferențe legate de convențiile ortografice sau tipologia limbilor studiate. Acestea pot influența rezultatul într-o abordare contrastivă. În teza ei de doctorat despre *somatismele*[19] limbilor suedeză si germană, Krohn (1994: 17) pune accent pe faptul că „limbile sintetice, ca limba germană sau suedeză, au mai mult cuvinte compuse decât limbile mai analitice, ca de exemplu franceza“[20]. Multe unități frazeologice în română, o limbă, de asemenea, mai analitică decât suedeză, corespund unor cuvinte compuse în limba suedeză. Iată câteva exemple care demonstrează această diferență, și anume între combinațiile de cuvinte în română (*locuţiuni*) și cuvintele compuse în suedeză: *smaklig* (SV) – *cu gust* (RO); *smaklös* (SV) – *fără (nici un) gust* (RO); *oförlåtlig(t)* (SV) – *de neiertat* (RO); *delta* (SV) – *a lua parte* (RO); *huvudbry* (SV) – *bătaie de cap* (RO); *smekmånad* (SV) – (*lună de miere*).

Într-un dicționar frazeologic suedez-englez alcătuit de Hübinette & Odenstedt (1988), diverse cuvinte compuse sunt incluse în dicționar (și, așadar, și în categoria de unități frazeologice, chiar dacă criteriul de polilexicalizare lipsește) doar urmând criteriul decisiv de idiomatizare. Hübinett & Odenstedt (1988: 4) argumentează pentru includerea unor compuse suedeze precum *panelhöna* „găina de panel" (despre femei care nu sunt invitate la dans, ci rămân așteptând la locul lor lângă perete; *wallflower*, în engleză), *barnsjukdom* „boală a copilăriei" (fig. dificultate inițială, care cu timpul dispare); *becksvart* „negru smoală" (foarte negru); *dagdrömma* „a dormi ziua" (a dormi cu ochii deschiși) prin faptul că acestea pot fi interpretate ca *idiomuri* la nivelul cuvântului[21].

Aceasta „inegalitate" pe care am încercat să o descriu mai sus, iese la iveală, cu atât mai mult, într-o lucrarea comparativă în care scopul contrastivității este acela de a identifica tipurile de echivalențe bazate pe structura, sensul și stilul unităților frazeologice (cf. Hessky 1989; Krohn 1994; Sava 2008; Koller 1974, Földes 1989; García Segura 1998, Higi-Wydler 1989). În lucrările menționate, diferențele și asemănările între două limbi în domeniul frazeologiei sunt determinate prin distingerea a trei grupe de echivalențe:

1. *echivalenţa totală (absolută)* – când, de exemplu, atât structura, cât şi sensul și stilul unităților frazeologice coincid în cele două limbi (*slicka sina sår* (SV) – *a-și linge rănile* (RO) 'a încerca să treacă peste o pierdere, o înfrângere ș.a.')
2. *echivalenţa parțială* – când, de exemplu, structura morfosintactică diferă, dar sensul unității este asemănător sau identic (*hänga vid ngns läppar* (SV) „a atârna la buzele

[18] Dacă, în schimb, clasificarea este făcută într-un cadru lexicologic (cf. Clausén & Lyly 1995; Clausén 2005), atunci funcțiile informative, respectiv pragmatice ale categoriilor diferite se află pe prim plan.
[19] Un somatism este o unitate frazeologica ale cărei componente denotează părți ale corpului uman sau animal, respectiv fluide corporale.
[20] „synthetische Sprachen wie Deutsch oder Schwedisch mehr Komposita als analytische Sprachen wie etwa Französisch enthalten"
[21] Cf. Sköldberg (2004: 28)

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

cuiva“ – *a sorbi cuvintele cuiva* (RO) ’a asculta sau a citi cu mare atenție și interes pe cineva sau ceva’)

3. *echivalenţa zero* – când în L2 nu există un corespondent al unității frazeologice din L1.

Dobrovol’skij & Piirainen (2009b: 145-161), care propun o perspectivă funcțională a echivalenţei interlinguale, menționează analizele tradiționale contrastive privitoare la unități frazeologice (*Idiome*) și afirmă că relația obișnuită de echivalențe (vezi mai sus: *echivalenţa totală, echivalenţa parțială, echivalenţa zero*) ar trebui să fie înlocuită cu o tipologie funcțională. Numai în felul acesta este posibil să găsim echivalențe funcționale și adecvate între L1 și L2.

Cei doi cercătători au ca punct de plecare modelul tridimensional al lui Charles W. Morris care preferă următoarele relații între unitățile frazeologice: cea semantică, cea sintactică (combinatorică) și cea pragmatică.

Dobrovol’skij & Piirainen (2009a: 59-60) afirmă că, în multe lucrări comparative privind frazeologia, s-a pus prea mult accent pe diferențele sau asămănările structurale în loc să fie subliniate diferențele funcţional-pragmatice:

Prin împărțirea în tipuri structurale ale *idiomurilor*, în scopul comparației lor, se ignoră faptul bine cunoscut că structura morfosintactică a unui *idiom* nu reflectă neapărat însușirile sale funcționale. (Dobrovol’skij & Piirainen 2009a: 59)[22].

În concluzie, ne putem întreba – fiind vorba de o lucrare constrastivă în domeniul frazeologiei, al cărei scop este identificarea echivalenţelor funcționale între limba suedeză și limba română – dacă nu ar fi relevantă o relativizare a criteriilor de idiomatizare, în cazul în care L1 este constituită de limba română, și o relativizare a criteriilor de polilexicalizare, în cazul în care L1 este constituită de limba suedeză.

Bibliografie

DELS = Mărănduc, Cătălina (2010): *Dicţionar de expresii, locuţiuni şi sintagme ale limbii române*. Bucureşti: Editura Corint.

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediție revăzută și adăugită, editată de Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. Bucureşti: Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2009.

GLR I = Valeria Guţu Romalo (coord.) (2008): *Gramatica limbii române* (tiraj nou, revizuit). Bucureşti: Editura Academiei Române.

MDA = *Mic dicţionar academic*. Editat de Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. Bucureşti: Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2010.

SAOB = *Svenska Akademiens ordbok*: Svenska Akademien (ed.). http://g3.spraakdata.gu.se/saob/ (mai 2014).

SO = *Svensk ordbok*. Svenska Akademien (ed.). Stockholm: Norstedts, 2009.

Hübinett, Lars / Odenstedt, Bengt (1988): *Ord och inga visor. 2 000 svenska idiom i engelsk översättning*. Lund: Studentlitteratur.

Allén, Sture (1973): *Om fraser i svenskan*. În: Allén, Sture (ed.) 1999: Synpunkter på en svensk grammatik. Folkmålsstudier XXIII, 24-31, Stockholm: Norstedts, p. 24-31.

Boroianu, Ioana (1974): *Conceptul de unitate frazeologică; tipuri de unităţi frazeologice*. În: Limbă şi Literatură 2/1974, p. 242-247.

[22] „Dividing idioms into structural types for purposes of comparison ignores the well-known fact that the morphosyntactic structure of an idiom does not necessarily reflect its functional properties.“

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

Burger, Harald (2010/1998): *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. 4., neu bearbeitete Auflage. Berlin: Erich Schmidt Verlag (= Grundlagen der Germanistik – 36).

Cernea, Maria (2009): *Unităţi frazeologice în limba română*. Târgu Mureş: Editura Kreativ.

Clausén, Ulla (2005): *Om dynamik och variation i svensk fraseologi*. În:Språk och stil / 15/2005, p. 53-83.

Clausén, Ulla & Lyly, Erika (1995): *Idiom och lexikografi*. În: Språkvård 1/1995. Svenska språknämnden (ed.) (1995), p. 23-30.

Colţun, Gheorghe *(*2000)*: Frazeologia limbii române*. Chișinău: Editura Arc.

Copceag, Dumitru (2001): *Rumänisch: Phraseologie*. În: Studii de lingvistică. Alba-Iulia: Clusium, p. 136-174.

Dimitrescu, Florica (1958): *Locuţiuni verbale în limba romînă*. Bucureşti: Editura Academiei.

Dobrovol'skij, Dmitrij & Piirainen, Elisabeth (2009a/2005): *Figurative Language. Cross-cultural and Cross-linguistic Perspectives*. Bingley, United Kingdom: Esmerald Group Publishing Limited.

Dobrovol'skij, Dmitrij & Piirainen, Elisabeth (2009b): *Zur Theorie der Phraseologie: kognitive und kulturelle Aspekte.* Tübingen: Stauffenburg-Verlag.

Evseev, Ametista (1969): *Contribuţii la studiul variantelor unităţilor frazeologice*. În: Analele Universităţii Timişoara, 7/1969, p. 246-252.

Hausmann, Franz Josef (2004): *Was sind eigentlisch Kollokationen*? În: Steyer, K. (ed.), Wortverbindungen –mehr oder weniger fest. (Institut für Deutsche Sprache, Jahrbuch 2003.) Berlin, p. 309–334.

Fleischer, Wolfgang (1997): *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Földes, Csaba (1989): *Onymische Phraseologismen als Objekt des Sprachvergleichs*. În: Gréciano, Gertrud (ed.) (1989): EUROPHRAS 88. Phraséologie Contrastive. Actes du Colloque Internationale, Klingenthal-Strasbourg, 12-16. Mai 1988. Strasbourg: University Press (= Collection Recherches Germaniques No. 2).

García Segura, Blanca (1998): *Kontrastive Idiomatik: Deutsch-Spanisch. Eine textuelle Untersuchung von Idiomen anhand literarischer Werke und ihrer Übersetzungsprobleme*. Frankfurt am Main / Berlin / Bern / Wien / New York / Paris: Peter Lang (= Europäische Hochschulschriften, Reihe 1, Deutsche Sprache und Literatur 1652).

Groza, Liviu (2005): *Dinamica unităților frazeologice în limba română contemporană*. București: Editura Universității din București.

Harhătă, Bogdan (2012): *Collocations and Dictionaries: A Case-Study Applied to Romanian*. În: Dacoromania, XVII, 2/2012, p. 147-153.

Hessky, Regina (1987): *Phraseologie. Linguistische Grundfragen und kontrastives Modell deutsch→ungarisch*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag (= Reihe Germanistische Linguistik 77).

Higi-Wydler, Melanie (1989): *Zur Übersetzung von Idiomen. Eine Beschreibung und Klassifizierung deutscher Idiome und ihrer französischen Übersetzungen*. Bern / Frankfurt am Main / New York / Paris: Peter Lang.

Hristea, Theodor (Hrsg.) (1984): *Sinteze de limba română*. Bucureşti: Albatros.

Koller, Werner (1974): *Intra- und interlinguale Aspekte idiomatischer Redensarten*. În: Skandinavistik 4/1974, p. 1-24.

Krohn, Karin (1994): *Hand und Fuß. Eine kontrastive Analyse von Phraseologismen im Deutschen und Schwedischen*. Göteborg: Acta universitatis Gothoburgensis.

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)

Palm, Christine (1997): *Phraseologie. Eine Einführung*. 2. Auflage. Tübingen: Gunter Narr Verlag (= narr Studienbücher).

Pană Dindelegan, Gabriela (1991)*: Locuţiuni sau grupuri sintactice libere (analizabile)?* În: Limbă şi Literatură 1/1991, p. 5-8.

Sava, Doris (2008): *Phraseolexeme aus kontrastiver Perspektive Deutsch-Rumänisch*. Techno Media, Sibiu.

Skog-Södersved, Mariann/Malmqvist, Anita (2007): *Vad är ett idiom? Om definitioner, terminologi och typologi*. În: Översättningsteori, fackspråk och flerspråklighet. Vasa: VAKKI-symposium XXVII, 2007, p. 317-327.

Sköldberg, Emma (2004): *Korten på bordet. Innehålls- och uttrycksmässig variation hos svenska idiom*. Göteborg: Styrelsen för Meijerbergs institut för svensk etymologisk forskning.

BDD-V16 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:58:41 UTC)